

اولوی بندی معیارهای موثر در موفقیت طرح اعتلای صندوق‌های قرض‌الحسنه مردم یار در راستای اشتغالزایی گام دوم انقلاب

نویسندگان: احسان فرهی آشتیانی^۱

مهدی بگه پور امرایی^۲

حمید رضا اله بداشتی^۳

فصلنامه (علمی-تخصصی) مطهر، سال پانزدهم، شماره ۴۶، پاییز ۱۳۹۷

چکیده

در گذشته عقیده بر این بوده است که مانع اصلی توسعه و پیشرفت کشورهای توسعه نیافته، کمبود سرمایه است و به این دلیل کشورهای توسعه نیافته در دور باطل توسعه گرفتار می شوند و هیچ راهی جز انباشت سرمایه و ثروت برای خروج از این دور باطل وجود ندارد. اما نگرش امروز نگرشی کاملاً متفاوت است، به طوری که وجود سرمایه شرط لازم برای توسعه هست نه شرط کافی، زیرا کشورهای در حال توسعه ای که از خود منابع طبیعی و ثروت های خدادادی و سرمایه اندکی داشتند، ثابت کردند با همین سرمایه اندک میتوان به توسعه و پیشرفت رسید. یکی از راهکارهای مناسب برای دستیابی به توسعه و پیشرفت اقتصادی، بکارگیری نظامهای مالی کارا جهت به جریان انداختن سرمایه های راکد و اندک در جامعه است. اعتبارات خرد شامل تدارک خدمات مالی متناسب و در حد استطاعت مالی خانوارهای کم بضاعتی است که به خدمات مالی ارائه شونده از سوی موسسات مالی متداول دسترسی ندارند. عموماً خانوارهای کم بضاعت برای ارائه وثیقه وام از دارایی های مادی برخوردار نیستند و به همین سبب اعتبارات خرد به صورت جایگزین برای آنها پیشنهاد می شود. لذا هدف تحقیق حاضر بررسی الویت بندی معیارهای موفقیت طرح اعتلای صندوق های قرض الحسنه اشتغالزای مردم یار بسیج سازندگی کشور می باشد. این تحقیق به روش توصیفی تحلیلی انجام شده است. جامعه آماری مورد نظر را ۳۵۰ نفر از تسهیلاتگران و ۵۰۰ نفر از اعضای صندوق قرض الحسنه تمامی استانها را شامل میشود و برای گردآوری داده ها از پرسشنامه استفاده شده است و از روش (AHP) جهت الویت بندی معیارها استفاده گردیده است.

واژگان کلیدی: الویت بندی، صندوق های قرض الحسنه، اشتغال

۱. e.farahi92@yahoo.com

۱. مدیر کشاورزی و منابع طبیعی سازمان بسیج سازندگی و مدرس دانشکده شهید مطهری

۲. mehdi.amraey@gmail.com

۲. دانشجوی دکترای مهندسی کشاورزی دانشگاه بوعلی سینا همدان

۳. h.1435@yahoo.com

۳. دانشجویان بسیج سازندگی و مدرس دانشگاه علمی کاربردی قزوین و دانشکده شهید مطهری

در کشورهای که فرایند توسعه شکل مناسبی به خود گرفته است هدف اصلی مدیران و برنامه ریزان سیاست گزاران شور بیشتر مبتنی بر امر توسعه در روستاها بوده است زیرا توسعه در روستاها مانع جدی برای امر مهاجرت بوده و پدیده مهاجرت از روستا به شهر همچنان ادامه داشته تعدادی از روستاهایی که نزدیک شهرهای بزرگ قرار دارند، نیز رشد کرده و تبدیل به شهر شده اند.

بدین ترتیب جمعیت روستانشینان روز به روز کاهش می یابد و با کاهش جمعیت، از میزان تقاضا برای کالاها و خدمات کاسته می شود. این امر رکود اقتصادی را در روستاها به دنبال دارد، و موجب ثقل و مرکز اشتغال در کلان شهرهای می شود از جمله عوامل موفق و اساسی برای توسعه در روستاها مشارکت مردم در لمیه موضوعات درگیر امر توسعه می تواند در عملیاتی نمودن طرحها و پروژه قابل اجرا در روستاها را تحقق بخشد. در دهه های اخیر مفاهیم جدیدی در عرصه های روستایی مطرح شده است که هدف کلی آنها توسعه روستایی همه جنبه م یباشد، از جمله این مفاهیم جدید مقوله کارآفرینی است. واز سوی دیگری از عوامل موثر و نق شآفرین بحث مشارکت مردم در همه موضوعات مختلف اجتماعی و اقتصادی است که توان عملکرد تمامی افراد روستا را در کلیه عوامل آن را شامل می گردد. توسعه کارآفرینی به این قصد مطرح می گردد که با کمک آن بتوان برخی از کمبودهایی که در عرصه های اجتماعی و اقتصادی روستا همچون فقر، ضعف روستاییان و فقدان توان و قدرت به منابع مالی آنها مطرح بود را حل کرد.

یکی از نکاتی که معمولاً یک طرح کارآفرینانه با خود به همراه دارد، مساله تامین اعتبار است که در جهت حل آن موسسات و سازما نه های مختلفی اقدام به ارائه اعتبار به کارآفرینان نموده اند که دارای مشکلاتی چون عدم تحمل هزین ه های ناشی از بهره، درخواست وثیقه و... می باشد. البته با نگاهی به تجربیات موجود از تحقیقات و مطالعات موجود می توان با بهره مندی از آنها مدل مناسب با شرایط و مقتضیات کشورمان این مهم را عملی نمود.

مبانی نظری

در آغاز هزاره سوم، یکی از رویکردهای مهم برای رفع فقر و توانمندسازی اقتصادی زنان روستایی، اعتبارات خرد است. اعتبارات خرد به ویژه در کاهش فقر، به دودلیل اهمیت دارد؛ یکی اینکه معمولاً اعتبارات بانکی، بهویژه در کشورهای در حال توسعه، به دلایل مختلف نصیب افراد بیبضاعت نمی شود و دیگر اینکه به عقیده بعضی صاحب نظران، عواملی مانند وجود قدرت های انحصاری یا بالابودن نرخ بهره سبب شده است منابع مالی غیررسمی

نیز نتوانند اعتبارات لازم را در اختیار قشر فقیر جامعه قرار دهند (طالب و نجفی اصل). سازمان ملل به اعتبارات خرد به عنوان یکی از مؤثرترین ابزارهای ریشه کنی فقر، به ویژه در کشورهای در حال توسعه توجه خاصی دارد سالوا و دیگران اهداف اعتبارات خرد و سیاست های اعتباری خرد از دیدگاه بانک جهانی عبارتند از: کاهش فقر، توانمندسازی گروه های محروم به ویژه روستاییان، کمک به واحدهای تولیدی و توسعه آن ها، تشویق در جهت ایجاد واحدهای جدید، ایجاد فرصت های اشتغال از طریق خوداشتغالی، افزایش کارایی درآمد گروه های آسیب پذیر، کاهش وابستگی روستاییان بی بضاعت به محصولات که به شدت متأثر از شرایط جغرافیایی به ویژه خشکسالی هستند و تنوع بخشیدن به این محصول ها (بختیاری، ۱۳۸۵). اعتبارات خرد، علاوه بر نقش مهمشان در تمرکز و جهت دهی به سرمایه های اندک روستایی و ایجاد مشارکت و کار گروهی، به ماندگاری جمعیت در عرصه های روستایی نیز کمک مؤثری می کنند (نظری و عادل، ۱۳۹۰).

توانمندسازی یا قدرت یابی، فرایندی است که در آن، زنان توانایی سازماندهی خود را پیدا می کنند تا اعتماد به نفس خود را افزایش دهند؛ حق انتخاب آزادانه و مستقل را برای خود طلب کنند و منابعی را که به مبارزه با فرودستی آن ها و از بین بردن این فرودستی کمک می کند، کنترل کنند (ابوت و والاس، ۱۳۸۵). سروش مهر (۱۳۸۸) توانمندسازی اقتصادی زنان در سطح خانوار و اجتماع های کوچک را شامل کنترل زنان بر درآمد، حمایت از خانواده در مواقع بحران، کنترل منابع مالی خانواده، دسترسی زنان به استخدام، مالکیت زمین و منابع، شرکت در اتحادیه های تجاری منطقه و دسترسی به بازار می داند. بنابراین، اعتبارات خرد، راهبردی در توسعه به شمار می رود که هدف آن، دسترسی زنان و افراد کم درآمد به منابع اعتباری است تا توانایی اقتصادی و اجتماعی آنان را افزایش دهد. چنین وام هایی برای اعطای خدمات مالی پایدار به روستاییان و بهبود شرایط آنان در خانواده و جامعه تهیه می شود (زرافشانی و همکاران، ۱۳۹۱). همچنین شواهد نشان می دهد درآمد داشتن زنان، امنیت بیشتری به خانواده می بخشد؛ زیرا زنان بودجه را خردمندانه تر از مردان مصرف می کنند و بیشتر صرف رفاه خانواده می کنند تا مصارف شخصی خود (قلی پور و رحیمیان، ۱۳۹۰). بنابراین، با توجه به اینکه زنان حدود نیمی از جمعیت روستایی را به خود اختصاص داده اند و نقش بسزایی در فرایند تولیدات روستایی دارند، باید به روشهای مختلف از جمله راه اندازی صندوق های اعتبارات خرد، امکان و احساس تعلق آنان به جامعه به عنوان یک گروه از جامعه روستایی به وجود آید (کوشکی و همکاران، ۱۳۹۰). بر اساس نتایج پژوهش سالوا (۲۰۱۳)، رابطه میزان سرمایه در صندوق اعتبارات خرد با میزان تحصیلات، حمایت دولت و کارآفرینی صندوق های اعتبارات خرد، مثبت و معنادار است؛ در حالی که رابطه سابقه کارآفرینی با متغیر وابسته

منفی و معنادار است. بوون و دی کلرک (۲۰۰۸) و مینیتی (۲۰۰۸) بیان می کنند که دولت نقش مهمی در موفقیت کارآفرینی دارد.

در مجموع دو دیدگاه متفاوت در خصوص نقش اعتبارات خرد در توانمندسازی زنان روستایی وجود دارد. در دیدگاه اول، بسیاری از صاحب نظران معتقدند که فراهم ساختن اعتبارات خرد برای زنان فقیر موجب برقراری توازن و تعادل اجتماعی میشود. طرفداران این دیدگاه معتقدند که اعتبارات خرد نه تنها موجب بهبود وضعیت اجتماعی و اقتصادی زنان میگردد بلکه روابط جنسیتی موجود در جامعه را نیز بهبود میبخشد. طرفداران دیدگاه دوم بر این عقیده اند که اگر چه افزایش اندک درآمد و دارایی می- تواند موجب رفاه و امنیت اقتصادی زنان شود، اما این افزایش اندک تأثیر ناچیزی بر روابط اقتصادی و اجتماعی دارد و لذا دسترسی به اعتبارات خرد تنها می تواند ابزار مؤثری برای ورود زنان به مسیر توانمندی باشد (مایوکس، ۱۹۹۸). صندوق مشارکت روستاییان یکی از نهادهائی است که نسبت به پرداخت اعتبارات خرد از سال ۱۹۸۸ به بعد اقدام نموده است. این صندوقها با بهره گیری از تجربه گرامین بانک بنگلادش توسط وزارت جهاد کشاورزی طرح و به اجرا گذارده شده است (مهاجرانی، ۱۳۸۲). به لحاظ مفهومی اعتبار را میتوان یک مفهوم قدرت یا یک وسیله تأمین توانایی مالی، قدرت اقتصادی برای فقیران آسیب پذیر، توسط یک منبع سازمانی و طبق شرایط وام دهی و وام گیری که از قبل توافق شده در نظر گرفت که برای هر دو طرف سودمند است و هدف آن حذف فقر و بهبود زندگی وام گیرندهای که از وضعیت اقتصادی خوبی برخوردار نیست (محبوب بر، ۲۰۰۵). اعتبارات در جامعه روستایی از ابتدای حیات روستایی وجود داشته است. خانوارهای روستایی برای امور تولیدی و زراعی و یا امور مصرفی شان از اعتبارات استفاده می کرده اند (طالب، ۱۳۷۲). اعتبار عبارت است از تأمین سرمایه برای فعالیت اقتصادی یا پاسخگویی به نیاز مشتریان بر اساس مورد درخواست (ذاکری و جلیلی، ۱۳۸۲). اعتبارات خرد را فعالیتهای مالی و اعتباری کوچک، کوتاه مدت و آسان (بدون وثیقه) می نامند که دارای اهدافی چون توانمندسازی محرومان، فقرستیزی، عدالت محوری و فرصت آفرینی برای فعالیتهای سودآور و پایدار هستند (نوری نایینی، ۱۳۸۴).

اهداف تحقیق

با توجه به آنچه بیان شد تحقیق حاضر با هدف کلی بررسی عوامل مؤثر بر بهبود مشارکت زنان عضو صندوق اعتبارات خرد زنان تسهیلگر بخش سرچهان، شهرستان بوانات، استان فارس انجام گرفت. به منظور رسیدن به هدف کلی، اهداف اختصاصی به شرح زیر مورد نظر می باشد:

- شناخت ویژگیهای فردی، اجتماعی و اقتصادی اعضای صندوق قرض الحسنه مردم یار.
- اولویت بندی عوامل مؤثر بر بهبود مشارکت روستائیان عضو صندوق از دیدگاه اعضای صندوق.

مواد و روش تحقیق

این تحقیق به روش توصیفی-تحلیلی در سال ۹۷-۹۸ در ستاد راهبری و هدایت صندوق های قرض الحسنه سازمان بسیج سازندگی انجام شده است. بخشی از داده های آن از مطالعات میدانی و با ابزار پرسشنامه حاصل شده و بخشی دیگر از داده های مورد نیاز مانند چهارچوب نظری پژوهش از روش کتابخانه ای به دست آمده است. جامعه آماری در تحقیق حاضر را کلیه مسئولین صندوق قرض الحسنه مردم یار ده استان کشور (سیستان و بلوچستان، لرستان، آذربایجان شرقی، قم، اصفهان، کردستان، ایلام، خراسان رضوی، چهارمحال بختیاری و گیلان) تشکیل می دهند که بطور تصادفی در هراستان ۱۰ مسئول صندوق پرسشنامه های مذکور را پاسخ داده و جمع آوری گردید و مورد مطالعه قرار گرفتند

به منظور بررسی عوامل مؤثر بر بهبود مشارکت زنان در صندوق اعتبارات خرد، تعداد ۱۹ متغیر در قالب طیف لیکرت (خیلی زیاد (۵)، خیلی کم (!)) اندازه گیری شده است. سپس پرسش نامه های تکمیل شده با استفاده از روش T تک نمونه ای در نرم افزار SPSS مورد سنجش قرار گرفت.

یافته های تحقیق

تعدادی از سؤالات پرسشنامه به بررسی مشخصات فردی مسئولین صندوق اختصاص داده شده است که عبارتند از: میزان تحصیلات، سن، شغل، مدت زمان عضویت در صندوق، چند بار وام دریافت کرده اند

میزان تحصیلات: در این تحقیق از میان پاسخگویان ۴/۵۶ درصد کمتر از سیکل ۲۳/۶۸ درصد دیپلم، ۴۹ درصد لیسانس و ۲۲/۷۶ درصد نیز تحصیلاتی بالاتر از لیسانس داشتند. محدوده سنی: در این تحقیق از میان پاسخگویان ۱۷/۷۶ درصد سنی بین ۲۵-۲۰ سال، ۱۸ درصد ۳۰-۲۵ سال، ۳۵ درصد ۴۰-۳۰ و ۲۹/۲۴ درصد نیز سنی بیشتر از ۴۰ سال داشتند.

جنسیت: از بین مسئولین صندوق ۷۳ درصد آن را آقایان و ۲۷ درصد را بانوان تشکیل می دهند

مقایسه میانگین داده های بدست آمده از پرسشنامه نشان داد که در معیار آشنایی

مسئولین صندوق با صندوق های قرض الحسنه بیش از ۶۷ درصد آنها آشنایی خیلی زیادی با صندوق های قرض الحسنه داشتند و حدود ۲۲ دصد نیز آشنایی زیادی را به صندوق داشته اند. میزان اهمیت قرض الحسنه برای ۵۷ دصد پاسخ گویان زیاد و برای ۳۲ درصد نیز در حد خیلی زیاد میباشد و ۹ دصد از آنها نیز در حد کم می باشد. ۲۵ درصد پاسخ گویان از تمایل بسیار زیاد اطرافیان خود نسبت به عضویت در صندوق های قرض الحسنه مردم یار نشان میدهد و حدود ۶۴ درصد نیز از تمایل خیلی کم آنها حکایت دارد. نتایج تحقیق نشان از رضایت ۶۵ درصدی در حد زیاد کمیت دوره های آموزشی که توسط تهسیلگر صندوق قرض الحسنه جهت آگاه سازی و آموزش مسئولین صندوق دارد که در این بین نیز ۱۹ درصد نیز رضایت خیلی کمی از این کمیت داشتند. رضایت ۲۶ دصدی در حد خیلی زیاد از کیفیت آموزش تهسیلگران نشان از این دارد که باید تهسیلگرانی با تخصص بالاتری در این کار در نظر بگیریم چون که نتایج تحقیق نشان داد که ۴۵ درصد مسئولین صندوق رضایت کمی از کیفیت برنامه آموزشی تهسیلگران دارند. ۴۲ درصد مسئولین صندوق میزان رضایتمندی زیادی از تهسیلگران، ۲۶ درصد خیلی زیاد، ۲۱ درصد میزان رضایتمندی کمی از تهسیلگران را داشته اند. در بستر صندوق ها میزان مشارکت زنان بین ۵ تا ۱۵ درصد بوده است. میزان نظارت بر مصرف وام های پرداختی به اعضای صندوق از نظر بیشتر مسئولین صندوق ها بسیار کم و از جمله نقاط ضعف صندوق ها بهخ شمار میرود که لازم است نسبت به رفع این نقص اقدامات لازم صورت گیرد. میزان اعتماد مردم به صندوق های قرض الحسنه در حد خیلی زاد میباشد که از نقاط قوت آن است. بیش از ۵۶ درصد پاسخ گویان میزان رضایتمندی خیلی زادی از اشتغالزایی صندوق های قرض الحسنه مردم یار بسیج سازندگی داشته اند. صندوق های مذکور از نظر کاهش فقر و فقر زدایی میزان رضایتمندی متوسط پاسخ دهنده گان را جلب نموده است.

نتیجه گیری

سوابق تأمین مالی در روستاهای ایران بیانگر این واقعیت است که علی رغم فعالیت بانک کشاورزی و برخی بانکهای تجاری و موسسات و صندوق های قرض الحسنه در برخی مناطق روستایی، هنوز بخشی قابل توجهی از منابع مالی مورد نیاز روستائیان و تولیدکنندگان بخش کشاورزی توسط نهادهای غیر رسمی تأمین می شود که منابع مالی مورد نیاز روستائیان را با شرایطی نه چندان مناسب در اختیار آنان قرار می دهند. صندوق های قرض الحسنه مردم یار بسیج سازندگی از جمله منابع مالی و اعتباری هستند که علاوه بر ایجاد، حفظ و تقویت روحیه مشارکت، تعاون و همیاری در میان اعضا، در

برآوردن نیازهای ضروری اعضا و رفع نیازهای مالی و سرمایه گذاری در امر تولید نیز نقش مهمی دارند. این تحقیق با هدف بررسی نقاط قوت این صندوق ها در گرایش به صندوق های قرض الحسنه مردم یار به اجرا درآمد. پاسخگویان این تحقیق را مسئولین صندوق های قرض الحسنه مردم یار (از اعضای صندوق) ده استان کشور و به ترتیب در شهرستان های مختلف هر استان تشکیل می دادند. از جمله نقاط قوت این صندوق ها میزان خیلی زیاد اعتماد عمومی مردم، همکاری و همراهی بسیج سازندگی شهرستان ها، مشاوره و راهنمایی مناسب تسهیلاتگران این صندوق ها، موفقیت در حد زیاد این صندوق ها در زمینه اشتغال زایی و موفقیت آن در فقر زدایی در بین اهالی روستایی و جامعه عضو شده در این صندوق ها می باشد.

منابع

۱. آبوت پانلا، و کلر والاس، ، *جامعه شناسی زنان*، ترجمه: منیژه نجم عراقی، تهران، نشر نی، چاپ اول ۱۳۸۵.
۲. بختیاری، صادق، ۱۳۸۴، *مفاهیم، تعاریف و سابقه اعتبارات خرد با نگاهی به عملکرد بانک کشاورزی*، مجموعه مقالات همایش اعتبارات خرد توسعه روستایی و فقرزدایی، مرکز تحقیقات اقتصادی بانک کشاورزی، تهران.
۳. خدامرادی، شراره، ۱۳۸۳، *بررسی نقش صندوق های اعتبارات خرد زنان روستایی در توسعه فعالیت های آموزشی - ترویجی در استان مازندران*، پایان نامه کارشناسی ارشد، ترویج و آموزش کشاورزی، دانشکده کشاورزی و منابع طبیعی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد علوم و تحقیقات، تهران.
۴. رحمانی اندبیلی، صفت الله، ۱۳۸۰، *ضرورت اصول، مکانیزم و مزیت های برنامه اعتبارات خرد در توسعه و بهبود مشاغل کوچک زنان روستایی*، مجموعه مقالات همایش اعتبارات خرد زنان روستایی، دفتر امور زنان روستایی و عشایری، معاونت ترویج و مشارکت مردمی وزارت جهاد کشاورزی، تهران.
۵. رستمی، فرحناز، ۱۳۸۵، *زنان روستایی و صندوق اعتبارات خرد*، پیام زن، شماره ۱۷۳، ص ۴۸.
۶. زارع بیژن، میرباقری اکرم السادات، ۱۳۹۱، *مطالعه عوامل فردی اجتماعی مؤثر بر گرایش به مشارکت زنان روستایی - در صندوق اعتبارات خرد استان مازندران*، فصلنامه رفاه اجتماعی، سال دوازدهم، شماره ۴۶، صص ۳۹۸ - ۴۳۱.
۷. زرافشانی کیومرث، علی بیگی امیرحسین، فقیری مژگان، ۱۳۹۱، *رتبه بندی صندوق های اعتبارات خرد بر اساس توانمندسازی زنان روستایی استان کرمانشاه*، زن در توسعه و سیاست، سال یازدهم، شماره ۱، صص ۱۰۵ - ۱۲۴.

۸. فوائدی، فرزانه، چهارسوقی امین، حامد، و علیپور، حسن، ۱۳۹۰، *فصلنامه روستا و توسعه*، سال چهاردهم، شماره ۴، صص ۴۹ - ۶۵.
۹. قلیپور، آرین و رحیمیان، اشرف، ۱۳۹۰، *عوامل اقتصادی، فرهنگی و آموزشی با توانمندسازی زنان سرپرست خانوار*، فصلنامه رفاه اجتماعی، سال یازدهم، شماره ۴۰، صص ۲۹ - ۶۲.
۱۰. کتابی، محمود، یزدخواستی، بهجت، فرخی راستایی، زهرا، ۱۳۸۲، *توانمندسازی زنان برای مشارکت در توسعه*، پژوهش زنان، سال اول، شماره ۷، صص ۵ - ۳۰.
۱۱. کمرهای، مریم، ۱۳۸۹، *بررسی اثرات صندوق های اعتبارات خرد بر توانمندسازی اقتصادی و اجتماعی زنان روستایی (مطالعه موردی: روستاهای تمیسیان و کامان در شهرستان دماوند)*، پایان نامه کارشناسی ارشد، توسعه روستایی، دانشکده علوم اجتماعی، دانشگاه تهران.
۱۲. کوشکی، فاطمه، ایروانی، هوشنگ، و کلانتری، خلیل، ۱۳۹۰، *عوامل مؤثر بر بهبود مشارکت زنان در صندوق های اعتبارات خرد روستایی (مطالعه موردی: استان کرمانشاه)*، فصلنامه روستا و توسعه، سال چهاردهم، شماره ۱، صص ۱۵ - ۳۳.
۱۳. مداحی گیوی، مهری، ۱۳۸۶، *بررسی اثربخشی صندوق های اعتبارات خرد زنان روستایی در بهبود زندگی آنان در استان های خراسان رضوی، کرمانشاه، مازندران و هرمزگان از دیدگاه زنان عضو*، پایان نامه کارشناسی ارشد مدیریت آموزشی، مؤسسه عالی آموزش و پرورش مدیریت و برنامه ریزی.

14. Salwa, A. H. F., Azahari, A. M. and Tamkin, B. J., 2013, **Success Factors of Successful Microcredit Entrepreneurs: Empirical Evidence from Malaysia**, International Journal of Business and Social Science, Vol. 4, No. 5, PP. 153-159.
15. Taleb, M. and Najafi Asl, Z., 2007, **Impact of Microcredit on the Economic Empowerment of Women Heads of Household at the Results of Hazrat Zainab in the Village of Bouin Zahra**, Journal of Rural Development Studies, Vol. 10, No. 3, PP. 1-26. (In Persian)
16. Yaghoubi, J., 2005, **The Effects of Microcredit on Women's Employment in Zanjan Province**, Vol. 3, No. 1, PP. 125-146. (In Persian)
17. Zaare, B. and Mir Bagheri, A., 2012, **Individual and Social Factors Related to Rural Women's Tendency to Participate in Micro-Credit Fund in Mazandaran**, Social Welfare, Vol. 12, No. 46, PP. 461-498. (In Persian)
18. Zarafshani, K., Alibeigi, A. H. and Faghiri, M., 2012, **Rating Micro-Credit Funds Based on Rural Women's Ability in Kermanshah**, Women in Development and Politics (Women's Research), Vol. 10, No. 1, PP. 105-124. (In Persian)